

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

NÁZEV: *Kavalířská cesta Filipa Zikmunda Ditrichštejna do Španělska (1671–1672)*, 79 stran textu, rejstříky, seznam zdrojů a literatury, 6 příloh

AUTORKA: Bc. Valerija JUDINA

VEDOUcí PRÁCE: doc. PhDr. Ivana EBELOVÁ, CSc.

OPONENT: PhDr. Jaroslava HAUSENBLASOVÁ, Ph.D.

Diplomová práce Bc. Valerije Judiny předkládaná k obhajobě na Katedře PVH a archivního studia FFUK se zabývá kavalířskou cestou Filipa Zikmunda z Ditrichštejna, kterou tento šlechtic podnikl v letech 1670–1674 do německých zemí, Nizozemí, Francie, Španělska a Itálie, a to pouze její části, která zahrnovala pobyt ve Španělsku (především v Madridu) v letech 1671–1672. Zvolené téma a jeho zpracování založené na analýze a interpretaci archivních pramenů zařazují práci do interdisciplinární roviny na pomezí kulturních dějin každodennosti a novověké diplomatiky a paleografie. Metodologicky se mohla autorka opřít o řadu studií a edic věnovaných kavalířským, studijním, diplomatickým, obchodním a dalším cestovatelským projektům, které jsou součástí české historiografické produkce již několik desetiletí.

Z obsahu uvedeného na začátku práce je zřejmé, že text sice formálně obsahuje čtyři kapitoly, ale ve skutečnosti je rozdělen do dvou částí – popisu a analýzy kavalířské cesty Filipa Zikmunda z Ditrichštejna, jež vlastně slouží jako úvod k edici pramenů k této cestě, která spolu s pomocným aparátem a přílohami tvoří vlastní jádro diplomové práce.

V úvodu autorka seznamuje čtenáře s tématem své práce a uvádí přehled literatury, z níž faktograficky i metodologicky čerpala, přičemž prokazuje dostatečné znalosti zdrojů sekundárních pramenů. Je jen trochu škoda, že na tomto místě a vlastně ani nikde dále v textu neobjasnila, proč si vybrala právě španělskou část cesty. Také by jistě čtenáře (badatele) zajímalo, jak její výzkum navazuje na dále v poznámkách textu často citovanou práci Jiřího Kubeše: *Náročné dospívání urozených: Kavalířské cesty české a rakouské šlechty (1620–1750)* (Pelhřimov 2013), který se kavalířskou cestou F. Z. Ditrichštejna také stručně zabýval.

V kapitole 1. *Analýza kavalířské cesty Filipa Zikmunda z Ditrichštejna*, část 1.1. se autorka věnuje obecným důvodům a okolnostem, za nichž byly cesty mladých šlechticů po Evropě podnikány, srovnává jednotlivé destinace a možnosti, které kavalírům nabízely. Zvláštní pozornost věnuje cestám příslušníků rodu Ditrichštejnů v 17. století, z nichž většina nebyla zatím badatelsky zpracována. Tato informace včetně upozornění na existující archivní

prameny je cenná pro další případné badatele či studenty historie. Na tomto místě přináší autorka také stručný genealogický výklad o předcích Filipa Zikmunda a základní údaje o jeho životě a dvorské kariéře. Popis celé jeho cesty po Evropě od roku 1670 do 1674 obsahuje část 1.2., v níž si autorka všímá původního plánu cesty doloženého v archivních pramenech, v němž však Španělsko původně nebylo zahrnuto a teprve dodatečně (z rodinných důvodů) bylo přidáno. Zde již čerpá V. Judina své informace z archivních pramenů uložených v Moravském zemském archivu (RA Ditrichštejnů), k nimž patří také instrukce pro hofmistra Gottfrieda Zurmöllena, který mladého Ditrichštejna spolu s dalšími služebníky na cestě doprovázel. Obsah tohoto normativního textu (v originále německy) platného pro celou cestu nejen interpretuje, ale také současně srovnává s prameny vypovídající o skutečné praxi, tj. s korespondencí vedenou během španělské části cesty Filipem Zikmundem, jeho hofmistrem a Ferdinandem z Ditrichštejna, starším bratrem Filipa, a také s účetními prameny. Na základě účtů a dopisů rozebírá autorka v kapitole 1.2.3. rovněž složitou praxi při financování nutných potřeb během cesty. Zde nabízí i výklad o jednotlivých dobových platebních možnostech a typech diplomatických písemností. Skutečnou trasu do Španělska a zpět pak porovnává s původními plány v kapitole 1.2.4.

Těžiště diplomové práce V. Judiny spočívá, jak již bylo řečeno, v edici korespondence. Předchází jí analýza celkem 34 dopisů z let 1671/72 (RA Ditrichštejnů v Moravském zemském archivu v Brně). Jedná se o německy psané originály či koncepty výše zmíněných tří korespondentů na papíře s různými typy filigránů bez dochovaných pečeti. Autorka si všímá při rozboru prakticky všech vnějších a vnitřních znaků včetně písma (novogotická kurzíva) a jazyka, jíž byla němčina s vloženými španělskými, francouzskými či latinskými výrazy, a s přehledem je zařazuje do zavedených kategorií a pojmů novověké diplomatiky či paleografie. V kapitole 3. *Ediční poznámka* se autorka a editorka zcela správně odvolává na použití pravidel v *Zásadách vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti* od Ivana Štovička.

Vlastní edice korespondence působí na první pohled dojmem zcela profesionálním. V záhlaví je uvedeno datum a místo napsání dopisu, následuje český regist a dále přepsaný text celého dokumentu *in extenso* včetně důsledného rozepisování všech (v textu hojně uvedených) zkratk. Srovnáme-li tyto přepisy s reprodukcemi pramenů uvedenými v příloze, zjistíme, že autorka si výborně poradila se všemi mnohdy graficky, jazykově i faktograficky obtížnými texty a většinu problémů správně vyřešila. Při bližším porovnání však čtenář odhalí i některé drobné nedostatky. Editorka tak např. v ediční poznámce (s. 36) tvrdí, že v originále rozdělená slova, která patří k sobě, píše dohromady, což však v editovaných textech důsledně

nedodržuje. Týká se to např. nejednotného přepisování slova „durch leuchtig“, „durchleuchtig“ = nejjasnější; „zue friden“, „zufriden“ = spokojený apod. Do ediční poznámky mohla také autorka uvést některé informace, které uvádí pouze v poznámkách edice – např. upozornění na používání dnešních názvů měst v celém textu (pozn. 55) či zvolené pravidlo o rozepisování zkratk měsíců (pozn. 144). K lepší přehlednosti a možnosti kontroly editace textů mohla také využít další typy značení. Např. standardně užívaný otazník v hranatých závorkách [?] za nejistě přečteným a přepsaným slovem nepoužívá a namísto něj dává do hranaté závorky celé „nejisté“ slovo včetně otazníku – např. [vererlhligt?] (dopis 4.11.). Pro uživatele edice se tak otevírá otázka, zda text toto slovo skutečně obsahuje či zda si ho editorka přidala do textu sama. To se týká i značení vykřičníku v hranatých závorkách [!], který nepoužívá a kterým se v edicích obvykle upozorňuje na zvláštnost psaní v případě, že by mohl vzniknout dojem chyby editora – zde např. „Shwester“ (dopis 4.3.), „fīrstliher“ (dopis 4.10.), „frau Muiter“ (dopis 4.13.), „verichten“ (dopis 4.15.) apod. Upozornit lze také na drobné (zejména stylistické) chyby v českých regestech či na překlady či chybějící písmenka v edičních textových a věcných poznámkách (např. pozn. 107, 108, 115, 117, 118, 140, 141, 142).

Edice dopisů doprovází ještě řada příloh: přehledné tabulky/seznamy dochované korespondence a účtů, reprodukce originálních textů pramenů, ukázky filigránů, pečeti a přehledu útrat a slovníček pojmů, které zvyšují již tak vysokou výpovědní hodnotu celé práce, na níž může navázat další badatel věnující se šlechtickým kavalírským cestám. Ostatně tento cíl si při psaní své práce vytkla i sama autorka, jak uvádí v závěru, kde také stručně shrnuje dosažené poznatky.

I přes uvedené drobné nedostatky (či spíše možnosti doplnění a precizování) prokázala Bc. Valeria Judina schopnost samostatného přístupu při přepisu a interpretaci primárních i sekundárních pramenů, koncipování a zpracování textů a vytváření vlastních závěrů. Kvalita předložené práce dle mého názoru přesahuje běžný standard magisterských kvalifikačních prací. Z těchto důvodů doporučuji práci k přijetí k obhajobě a navrhuji udělení známky výborné.